

О. М. КОРОБКОВА, асистент, ОНМУ, Одеса

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОЇ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статі розглядається механізм регулювання митної брокерської діяльності, визначенні заходи контролю. Внесені пропозиції щодо вдосконалення регулювання митної брокерської діяльності.

Доведено важливість змінення механізму регулювання посередницької діяльності митного брокера, в умовах загального підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ринку й країни в цілому.

Ключові слова: посередницька послуга, митний посередник, митна справа, державна митна служба.

Вступ. Стрімке зростання зовнішньоторговельного обороту говорять нам в першу чергу про кількісні результати міжнародної торгівлі. Критерієм якості та ефективності здійснення міжнародної торгівлі є швидкість виконання зовнішньоторговельних угод, швидкість переміщення товарів через митний кордон України, а також прозорість державного адміністрування зовнішньоекономічної діяльності. На такі критерії впливають окрім контрагентів зовнішньоторговельної угоди величезна кількість професійних учасників ринку транспортних послуг: судновласників, перевізників, експедиторів, портів, морських агентів, фрахтових брокерів, митних брокерів та інших.

Учасники ринку транспортних послуг забезпечують потреби міжнародної торгівлі і сприяють її розвитку. Все більш актуальною стає діяльність, пов'язана з професійним посередництвом. В галузі митної справи таку діяльність здійснює митний брокер, що виступає сполучною ланкою між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та митними органами.

Завдання митного посередника полягає в тому, щоб за дорученням вантажевласника професійно здійснити усі митні формальності. При цьому митний представник несе повну відповідальність за достовірність поданих ним відомостей. Інститут митного брокера існує в усіх економічно розвинених країнах світу.

Постановка проблеми. Головним призначенням митних органів України є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, при одночаснім забезпеченні захисту митних інтересів України, та посередницьких структур, що допомагають та сприяють швидкому переміщенню товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Доступ підприємства на ринок митних брокерських послуг здійснює Державна митна служба України через встановлення ліцензійних умов впровадження посередницької діяльності митного брокера.

Існуючий сьогодні механізм регулювання діяльності митних брокерів поряд з вимогами до здійснення митної брокерської діяльності несе в собі внутрішнє протиріччя.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми державного контролю досліджували В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, І. Б. Шахов, О. О. Кармолицький та ін. Вивченню питань державного контролю у митній сфері присвячені наукові праці українських та зарубіжних вчених: О.І. Бондаренко, І.І. Світлак, Н. М. Білоусова, С. В. Ківалова, С. С. Терещенка, О. В. Серих, К. Г. Борисова, Ю. М. Дьоміна, Б. А. Кормича, Д. В. Приймаченка, О. О. Дегтяря та інших.

Однак державне регулювання митної брокерської діяльності потребує додаткових досліджень.

Об'єктом дослідження виступає митна брокерська діяльність, як посередницька діяльність в митній сфері. Предметом дослідження виступає механізм регулювання митної брокерської діяльності.

Мета та задачі дослідження. Метою дослідження є аналіз механізму державного регулювання митної брокерської діяльності, визначення заходів контролю та внесення пропозицій щодо вдосконалення регулювання такої діяльності.

Відповідно для вказаної мети було поставлено та вирішено такі завдання: висвітлити основні аспекти регулювання діяльності митних брокерів в Україні та внести пропозиції щодо вдосконалення такого регулювання.

Виклад основного матеріалу. Одним із основних напрямів розвитку сучасної економіки є сфера послуг. Серед безлічі типів ринків, особливе місце займає ринок послуг. Значимість цього сектора полягає в тому, що в середньому близько 60% ВВП розвинених європейських країн пов'язане саме з цим. Посередництво об'єктивно стало невід'ємною складовою господарського обороту України. Це – незаперечний факт, що свідчить про прогресивний розвиток вітчизняної економіки, оскільки різноманіття на ринку професійних суб'єктів посередницької діяльності сприяє становленню конкурентоспроможного середовища, що, у свою чергу, сприяє ефективному розвитку ринкової інфраструктури. Посередники є невід'ємною складовою розвинутого ринку, необхідною умовою розвитку суспільства [1].

Особливого значення набувають посередники на ринку транспортних послуг, серед них експедитори, морські агенти, фрахтові брокери, судовий менеджмент, митні брокери, та інші.

Посередники ринку транспортних послуг забезпечують потреби міжнародної торгівлі і сприяють її розвитку шляхом ефективної організації перевезення і оформлення вантажів. Все більш актуальною стає діяльність, пов'язана з професійним посередництвом в митній сфері.

На цей час значна доля учасників зовнішньоекономічної діяльності використовують послуги митних брокерів. В багатьох країнах світу декларування товарів здійснюється лише за участю митних брокерів.

Митний брокер виступає сполучною ланкою між власником вантажу та митними органами, за договором доручення здійснює декларування товарів при переміщенні через митний кордон України (рис. 1). Митна брокерська діяльність в Україні динамічно розвивається. Про це свідчить реєстр підприємств, що отримали ліцензії на впровадження митної брокерської діяльності. Станом на 01 лютого 2014 року за даними департаменту митної справи в Україні понад 3900

підприємств отримали дозвіл (ліцензію) на провадження митної брокерської діяльності в Україні.

Рис. 1 – Митний брокер – посередник у митній сфері

Умовою включення підприємства до реєстру митних брокерів є виконання підприємствами вимоги щодо страхування діяльності митного брокера на суму, не менш ніж 2000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Слід зауважити, що договором страхування діяльності митного брокера страхується відповідальність митного брокера за шкоду, заподіяну ним третім особам внаслідок неналежного виконання митним брокером своїх обов'язків або порушення актів законодавства під час надання професійних послуг.

Умови здійснення посередницької діяльності митного брокера закріплені Наказом Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва та ДМСУ № 89/445 від 13 травня 2009 року [2] та визначають кваліфікаційні, організаційні, технологічні й інші вимоги до даного виду господарської діяльності.

Відповідно до Ліцензійних умов представник митного брокера повинен відповідати таким кваліфікаційним вимогам: мати або здобувати вищу освіту або мати неповну вищу освіту чи базову вищу освіту; володіти спеціальними знаннями, уміннями та навиками в галузі митної справи; спеціальні знання, уміння та навички в галузі митної справи представник митного брокера може здобувати в навчальних закладах (за денною (очною), дистанційною чи іншою формою навчання) або шляхом самостійної підготовки; відповідність визначеним кваліфікаційним вимогам представник митного брокера підтверджує шляхом складання іспиту в регіональних митницях, митницях. Надалі рівень спеціальних знань, умінь та навичок у галузі митної справи представник митного брокера повинен підтверджувати один раз на п'ять років.

Порядок прийняття іспиту у представників митних брокерів визначається Державною митною службою України за погодженням з Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва. Коли останній встановлює порядок контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності - це одне. А от коли те саме Держкомпідприємництва погоджує порядок прийняття іспиту на відповідність кваліфікаційним вимогам - зовсім інше, на наш погляд.

Ми погоджуємось з думкою А.В. Мазура, який зазначає, що «реанімація» механізму проведення кваліфікаційних іспитів на знання основ митного законодавства представниками митних брокерів в митницях – це свідчення неготовності відмовитися від «непрозорих» методів правової організації діяльності митних посередників. Справа навіть не в можливостях об'єктивної оцінки знань, адже передбачається використовувати при цьому комп'ютерні технології. У випадку, коли кваліфікаційне посвідчення підписує начальник митного органу, а не керівник митного закладу освіти, не варто говорити про документ освітній.

Так само втрачає сенс дискусія щодо можливості чи доцільності проведення періодичних іспитів, адже, враховуючи чинні нормативні приписи, ідеться про

«тимчасову кваліфікацію», яку згодом треба буде знову підтверджувати [3].

Під кваліфікаційним посвідченням розуміється документ, що видається представнику митного брокера в разі успішного складання іспиту (далі - посвідчення) і діє на всій території України.

Всі ці умови, самі по собі, мають достатнє економічне і правове обґрунтування. Проте, існуючий на даний час механізм регулювання митної брокерської діяльності несе в собі внутрішнє протиріччя.

Обов'язок представника відстоювати перед митними органами інтереси свого клієнта - учасника зовнішньоторговельної діяльності знаходиться у протиріччі з його залежністю від митниці, яка через ведення реєстру здійснює допуск цього представника до його бізнесу.

Існуючий механізм, в рамках якого регулюється діяльність митних представників, формує ситуацію їх залежності від митних органів. Внаслідок цього митні представники не уявляються представниками бізнесу в митниці, а навпаки, представниками державного органу в бізнесі.

На даний час існує необхідність скорішого врегулювання всіх існуючих довготривалих колізій чинного законодавства щодо державного регулювання діяльності митних посередницьких структур, а саме діяльності митних брокерів [4].

Адже, ми вважаємо, що механізм регулювання діяльності митних представників повинен бути змінений шляхом введення інституту саморегулювання діяльності митних представників.

Ст. 2 Модельного закону про саморегульовані організації, затвердженого Постановою Міжпарламентської Асамблеї держав учасниць країн СНД № 29-7 від 31.10.2007 р. визначає саморегулювання як самостійну і ініціативну діяльність. Яка здійснюється суб'єктами підприємницької або професійної діяльності або недержавними пенсійними фондами на умовах їх об'єднання у саморегульовані організації і змістом якої є розробка і встановлення правил і стандартів зазначеної діяльності. А також контроль за дотриманням вимог встановлених правил і стандартів. Саморегулювання здійснюється на умовах об'єднання суб'єктів підприємницької та професійної діяльності в саморегульованій організації [5].

Проект Закону «Про саморегульовані організації» від 22.07.2011 р. визначає саморегулювання як самостійну діяльність, яка здійснюється суб'єктами господарської або професійної діяльності, задачею якої є розробка і встановлення стандартів і правил зазначеної діяльності, а також контроль за дотриманням вимог зазначених стандартів і правил на умовах об'єднання суб'єктів господарської або професійної діяльності в саморегульованій організації.

Першим кроком у зміні механізму регулювання діяльності митних посередників є прийняття Закону «Про саморегульовані організації» та Положення «Про саморегульовані організації професійних учасників ринку митно-брокерських послуг». Ми пропонуємо представити механізм саморегулювання у наступному вигляді:

1. Підставою для ведення митної брокерської діяльності є членство підприємства в одній з саморегульованій організації митних брокерів.

2. Реєстр митних представників веде саморегульована організація і здійснює обмін інформацією митними органами України.

3. Реєстр саморегульованих організації веде Центральний орган виконавчої влади з реалізації митної політики.

4. Саморегульована організація виступає перед митною службою гарантом за виконання своїм членом фінансових зобов'язань щодо сплати митних платежів.

5. Фінансові гарантії забезпечуються фондом саморегульованої організації за рахунок внесків кожного члена організації.

6. Саморегульована організація самостійно розробляє стандарти і правила здійснення професійної митної брокерської діяльності та контролює їх дотримання.

Адже, після введення саморегулювання митної брокерської діяльності отримуємо позитивний результат у наступному вигляді:

- значного посилення фінансових гарантій перед державою по сплаті митних платежів.

- зовнішньоекономічна діяльність почне регулюватися економічними методами важелями.

- значно поліпшиться робота митних брокерів, з відстоювання інтересів своїх клієнтів.

- діяльність митних брокерів за єдиними правилами, стандартами значно поліпшить якість посередницьких послуг, при цьому дотримання професійних правил і стандартів буде обов'язковою умовою здійснення діяльності митних представників.

- підвищення якості митно-брокерських послуг дозволить більш ефективно задовольняти потреби суб'єктів міжнародної торгівлі. Це в свою чергу підвищить інвестиційну привабливість української економіки.

Висновки. З урахуванням проведеного дослідження всіх на даному етапі розвитку митної брокерської діяльності доречно ввести таку модель саморегулювання діяльності митних брокерів, яка була б здатною мінімізувати негативні прояви, що відбуваються в митній сфері.

Подальший розвиток і вдосконалення системи саморегулювання митної брокерської діяльності в Україні дозволить більш ефективно використовувати механізм державного управління митною справою. Це буде сприяти значному зменшенню чисельності зайнятих посадовців в митних органах і звільненню чиновників для вирішення більш вагомих перспективних завдань, та зняттю корупційної навантаження на бізнес у зовнішньоторгівельної діяльності.

Список літератури: *Резникова, В. В.* Економічна сутність посередництва [Текст] / *В.В. Резникова* // Вісник Хмельницького національного університету. Сер. Економічні науки. – Хмельницький, 2009. – Вип. 2, т. 1. – С. 188-192. Реєстр виданих (дійсних) ліцензій на здійснення митної брокерської діяльності станом на 01.03.2014. Офіційний портал міністерства доходів і зборів. — [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/diyalnist-mitnih-poserednikiv/mitni-brokeri/62547.html>. 3. Ліцензійні умови провадження посередницької діяльності митного брокера: затверджено Наказ Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва та ДМСУ від 13 травня 2009 року, N 89/445// Офіційний вісник України. – 2009. – № 41. С. 77 — [Електронний ресурс] / Режим доступу: /www/ URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0469-09>. 4. *Мазур, А. В.* Посередницька діяльність представників митних брокерів: питання якості правової організації [Текст] / *А. В. Мазур* // Митна справа – науково-аналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – Одеса, 2009. – № 6. – С. 64. 5. Модельний закон о

саморегулируемых организациях, принят на двадцать девятом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ (Постановление N 29-7 от 31 октября 2007 года) — [Электронный ресурс] / Режим доступа: /www/ URL http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_i51.

Bibliography (transliterated): 1. *Reznikova, V.* (2009) The economic essence of mediation, *Visnik Hmel'nickij national University. Economics.*- Hmel'nickij, issue, 2, t. 1, 188-192. 2. State Committee for Regulatory politics and entrepreneurship and the State Customs Service of Ukraine, on May13, (2009), “Terms of license for mediating activity of customs broker”, 89/445. 3. *Mazur, A.* (2009) Mediation representatives of Customs Brokers: issues as the legal organization, *Customs - Scientific Bulletin on customs and foreign trade activities*, № 6, 64. 4. *Fedotova, I.* (2008) Business activities in the field of customs: adaptation to international standards, *Customs*, № 2, 11-13/ 5. Model Law on self-regulatory organizations, adopted at the twenty-ninth plenary meeting of the Interparliamentary Assembly of the CIS Member States (Decision N 29-7 on October 31, 2007)

Надійшла (received) 25.03.2014

УДК 338462

Вдосконалення механізму регулювання митної брокерської діяльності в Україні/ О. М. Коробкова// Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Нові рішення в сучасних технологіях. – Х: НТУ «ХПІ», – 2014. - № 17 (1060).– С.79-84 . – Бібліогр.:5 назв. ISSN 2079-5459

У статті розглядається механізм регулювання митної брокерської діяльності, визначенні заходи контролю. Внесені пропозиції щодо вдосконалення регулювання митної брокерської діяльності.

Доведено важливість змінення механізму регулювання посередницької діяльності митного брокера, в умовах загального підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ринку й країни в цілому.

Ключові слова: посередницька послуга, митний посередник, митна справа, державна митна служба.

В статье рассматривается механизм регулирования таможенно- брокерской деятельности, определены меры контроля. Внесены предложения по совершенствованию регулирования таможенно-брокерской деятельности.

Доказана важность изменения механизма регулирования посреднической деятельности таможенного брокера, в условиях общего повышения эффективности внешнеэкономической деятельности субъектов рынка и страны в целом.

Ключевые слова: посредническая услуга, таможенный посредник, таможенное дело, государственная таможенная служба.

Development of state regulation issues of intermediary activity of customs brokers in Ukraine/ О. Korobkova //Bulletin of NTU “KhPI”. Series: New desicions of modern technologies. – Kharkov: NTU “KhPI”, 2014.-№ 17 (1060).- P.79-84. Bibliogr.:5 . ISSN 2079-5459

The article deals with the regulation of customs brokerage, identifying controls. Proposals for improving the regulation of customs brokerage.

Importance modify the mechanism of regulation of brokering customs broker, in a general increase of efficiency of foreign economic activity of the market and the country as a whole.

Keywords: intermediary service, customs affair, the state customs service, customs intermediary.